

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто сутність поняття «фінансовий стан підприємства», визначено значення та завдання оцінювання фінансового стану підприємства; запропоновано пропозиції щодо його поліпшення.

В статье рассмотрена сущность понятия «финансовое состояние предприятия», определено значение и задачи оценки финансового состояния предприятия; сделано предложения по его улучшению.

In the article the essence of the term "financial condition of an enterprise"; the meaning and tasks of estimating the financial conditions of an enterprise have been defined; the ways of its improvement have been proposed.

Ключові слова: оцінювання, пропозиції, фінансовий стан, підприємство, фінансові коефіцієнти.

Успішний соціально-економічний розвиток будь-якої країни світу залежить від того, наскільки ефективно функціонують підприємства у цій країні. Успіх підприємницької діяльності значною мірою залежить від галузевої належності суб'єкта господарювання, способів та технологій виробництва, вибору складу та структури продукції чи послуг, що безпосередньо впливають на фінансові результати і в кінцевому результаті – на фінансову стійкість.

Дослідженню значення та особливостей оцінювання фінансового стану на підприємстві присвячено низку праць таких вітчизняних і зарубіжних вчених: В.П.Багрова, В.М.Іваненко, М.Я.Коробова, Л.А.Лахтіонової, Є.В.Мних, Г.В.Савицької, А.В.Чупіса, Т.В.Перехрест, О.М.Фещенко, М.О.Мельникова та багато інших.

Мета статті – розробка методичних рекомендацій щодо вдосконалення діагностики підприємства на підставі даних фінансової звітності з урахуванням вимог системного підходу.

Фінансовий стан підприємства – результат діяльності, який виражає фінансову конкурентоспроможність підприємства, тобто кредитоспроможність, платоспроможність, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами; він характеризується розміром засобів підприємства, їх розміщенням і джерелами. Аналіз фінансового стану – це засіб оцінювання та прогнозування результатів фінансової діяльності підприємства на основі його бухгалтерської звітності [2, с.211].

Системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства передбачає розгляд підприємства як складної, багаторівневої і взаємопов'язаної системи, що характеризується рядом специфічних принципів, до яких належать:

✓ цілісність: підприємство як цілісна система володіє рядом властивостей, які якісно перевищують суму властивостей окремих складових, що створюють дану систему, різних підсистем і функціональних підрозділів;

✓ структурність: динаміка розвитку підприємства багато в чому

визначається не властивостями окремих його структурних компонентів, а, перш за все, властивостями його структури, тим, як елементи розташовані і взаємодіють у системі;

✓ взаємозалежність системи і середовища: підприємство як система відокремлюється від середовища, формується і виявляє свої властивості у взаємодії із середовищем, у якому воно функціонує;

✓ автономність: підприємство як система існує і розвивається згідно не тільки із загальним, а й власним, тільки їй властивим законом;

✓ адаптивність: підприємство як система володіє певною здатністю пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, адаптуватися до нових умов; по суті розвиток системи є саме процесом адаптації до змінюваних умов зовнішнього і внутрішнього середовища;

✓ ієрархічність: взаємодія елементів системи може бути подана у вигляді ієрархії зв'язків, причому характер і особливості зв'язків елементів системи мають не менш важливе системоутворювальне значення, ніж самі елементи; кожен компонент системи, у свою чергу, може бути поданий як ієрархічна система, а сама система – як компонент найбільшої системи;

✓ унікальність: у кожній великій і складній системі, такій як підприємство, завжди спостерігається неповторність деяких властивостей, якостей, елементів; унікальність властива і системам, і особливостям їх функціонування;

✓ множинність описів: через принципову складність кожної системи її

✓ пізнання вимагає всебічного розгляду, побудови безлічі різних моделей, кожна з яких описує лише певну сторону системи; розробка єдиної цілком адекватної моделі неможлива, всі прогнози поведінки систем мають імовірнісний характер [1, с.57].

Таким чином, розрахунок інтегрального показника комплексної оцінки у методиці діагностики фінансового стану підприємства має задовольняти вимогам системності.

Для виконання вимог системності діагностики фінансового стану підприємства необхідно оцінювати не тільки окремі коефіцієнти, але і їх співвідношення, структуру, що дасть змогу звести воєдино і відобразити в об'єднаному показнику множинні взаємозв'язки фінансових показників підприємства.

Головне завдання оцінювання фінансового стану – своєчасно виявити й усунути недоліки у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення для поліпшення її результатів. Це розв'язується на основі дослідження динаміки абсолютних і відносних фінансових показників з виділенням, зокрема, таких напрямів:

✓ оцінювання балансу;

✓ оцінювання майна й джерел його утворення (активів та пасивів);

✓ оцінювання ліквідності та платоспроможності;

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

- ✓ оцінювання фінансової стабільності;
- ✓ оцінювання оборотності оборотних коштів;
- ✓ оцінювання дебіторської та кредиторської заборгованості [4, с.125].

Основним етапом оцінювання фінансового стану підприємства є оцінювання балансу підприємства, який починають із встановлення зміни валюти балансу, а потім визначають характер окремих його статей, тобто проводять горизонтальне оцінювання.

Систематизувавши показники і фінансові коефіцієнти, які характеризують різні напрямки аналізу фінансового стану і найчастіше зустрічаються в економічній літературі можна побачити:

- ✓ неоднозначність визначення показника;
- ✓ часте повторення окремих коефіцієнтів у різних групах;
- ✓ велику кількість фінансових коефіцієнтів;
- ✓ недоцільність використання коефіцієнтів, запропонованими західними фахівцями для оцінки фінансового стану підприємств України.

Фінансовим коефіцієнтам властива ціла низка недоліків, наприклад:

- ✓ неможливість їх адаптації до економічних умов діяльності інших країн;
- ✓ декларативний характер;
- ✓ посилання на більш глибоке вивчення раніше відомих методик;
- ✓ практичний додаток носить суто ілюстрований характер і не відбиває реальних умов, що склалися на підприємстві;
- ✓ не розроблені підходи, які б враховували галузеву специфіку діяльності підприємств [3, с.72].

Найбільш обґрунтованою та достатньою буде виділена група показників (табл. 1), яка повною мірою характеризує фінансовий стан підприємства [5, с.51].

Таблиця 1

Фінансові коефіцієнти для оцінки фінансового стану

Показники	Формула розрахунку	Норматив
1	2	3
1. Аналіз майнового стану підприємства		
1.1. Коефіцієнт зносу ОЗ	Знос/первісна вартість ОЗ	Зменшення
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	Вартість ОЗ надійшло за рік /первісна вартість на кінець	Збільшення
1.3. Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуло за рік ОЗ/ первісна вартість ОЗ на поч.	Менший за коеф. 1.2
2. Аналіз ліквідності підприємства		
2.1. Коефіцієнт покриття	Оборотні активи/поточні зобов'язання	>1
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(еквіваленти коштів +поточні фінансові інвестиції + деб. заборгованість) / короткострокові зобов'язання	0.6-0.8
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти/ короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
2.4. Чистий оборотний капітал, тис.грн.	Оборотні активи - короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності підприємства		
3.1. Коефіцієнт платоспроможності	Залучені кошти/власні кошти	>0.5
3.2. Коефіцієнт фінансування	(пасив-власний капітал) /власний капітал	<1 зменшення
3.3. Коефіцієнт забезпеченості оборотними засобами	(оборотні активи - поточні зобов'язання)/оборотні активи	>0.1

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(оборотні активи - поточні зобов'язання)/валюта балансу	>0 збільшення
4-5. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємства		
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від реалізації/активи підприємства	Збільшення
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації/середня кредиторська заборгованість	збільшення
4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації/середня дебіторська заборгованість	збільшення
4.4. Строк погашення деб. заборгованості, днів	Тривалість періоду/ коефіцієнт оборотності деб. заборгованості	зменшення
4.5. Строк погашення кред. заборгованості, днів	Тривалість періоду/ коефіцієнт оборотності кред. заборгованості	зменшення
4.6. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Виручка від реалізації/середня вартість запасів	збільшення
4.7. Коефіцієнт оборотності основних засобів	Виручка від реалізації/середня вартість поза обігових активів	збільшення
4.8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Виручка від реалізації/власний капітал	збільшення
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий прибуток/сума активів	>0 збільшення
5.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток/власний капітал	>0 збільшення
5.3. Коефіцієнт рентабельності продажу	Чистий прибуток/виручка від реалізації	>0 збільшення
5.4. Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	Прибуток/собівартість реалізованої продукції	>0 збільшення

Вирішити проблеми методичного забезпечення можна завдяки подальшому якісному поліпшенню та кількісній оптимізації системи фінансових коефіцієнтів, які використовуються для аналізу фінансового стану підприємства.

Вивчення й систематизація інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану державних підприємств висвітлює ряд проблем, які негативно впливають на процес управління підприємством. Серед них найбільш актуальним є необхідність теоретичного обґрунтування методичних аспектів моделювання фінансової звітності та відповідне вдосконалення методики аналізу фінансового стану, з урахуванням сучасних вимог управління та галузевих особливостей діяльності державних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кабаченко Д.В. Використання системного підходу при формуванні оцінки фінансового стану підприємства / Д.В.Кабаченко // Держава та регіони. Серія: Економіки та підприємництва. – 2010. – №3. – С.56-61.
2. Корженевська В.М. Роль та значення фінансової стійкості в забезпеченні стабільного розвитку підприємства / В.М. Корженевська // Держава та регіони. Серія: Економіки та підприємництва. – 2010. – №6. – С.210-213.
3. Мельникова М.О. Аналіз адаптивності існуючих методів оцінки фінансового стану підприємства для прогнозування на формальному рівні / М.О.Мельникова // Інвестиція: практика та досвід. – 2010. – №23. – С.71-74.
4. Перекрест Т.В. Фінансовий стан підприємства: оцінювання та пропозиції поліпшення / Т.В. Перекрест // Держава та регіони. Серія: Економіки та підприємництва. – 2009. – №5. – С.124-132.
5. Фещенко О.М. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану державних підприємств України / О.Фещенко // Ринок цінних паперів України. – 2009. – №1-2. – С.49-61.